

Ірина Вільде

Irena Vilde

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

**Правда життя Ірини Вільде:
115 років від дня народження**

Бібліографічний список літератури

Київ - 2022

Правда життя Ірини Вільде : 115 років від дня народження : бібліогр. список / упоряд. Ж. П. Копитко, С. О. Денисова ; ред.: О. М. Трубайчук ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публ. б-ка ім. Лесі Українки для дорослих. – Київ, 2022. – 12 с.

Бібліографічний список складено до 115-річниці з Дня народження української письменниці Ірини Вільде. Список містить твори письменниці, матеріали про її життя та творчість.

При складанні списку використано літературу з електронних каталогів Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. До списку увійшли книги, статті зі збірників та періодичних видань. Матеріал розміщено в алфавітному порядку.

Список розраховано на викладачів, студентів, школярів та всіх, кому цікаве становлення українського музичного мистецтва.

Всі фото для огляду взяті з відкритих джерел мережі «Інтернет».

Упорядники: Копитко Ж. П., Денисова С. О.
Літературний редактор: Трубайчук О. М.

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування,
вул. Тургенєвська, 83-85
телефон: (044) 486-01-46, (044) 486-00-35
e-mail: 4bibliograf4@gmail.com

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва, 2022

*«Щоб увійти в безсмертя,
людина мусить скласти два екзамени:
один перед сучасниками,
другий – перед історією»*

Ірина Вільде

Хтосьна, чому юна Дарина Макогон обрала собі літературне псевдо Ірина Вільде. Але такий вибір здається невинуватим – адже «Vilde» в перекладі з німецької означає «дика, бурхлива». Можливо, такою майбутня письменниця була ще з дитинства, а можливо – хотіла такою стати. Але одне можна стверджувати точно – цей псевдонім повністю відповідав характеру Дарини: нескореною, волелюбною, неприборканою – саме такою вона була в житті.

Писати донька відомого поета ХХ століття Дмитра Макогона Даринка почала ще юнкою, але в ті роки літературна справа вважалася заняттям не вельми гідним для дівчини з інтелігентної родини, ось вона й підписала перше оповідання вигаданим «Ірина Вільде».

Народилася Дарина Дмитрівна Полотнюк (справжнє ім'я) 5 травня 1907 р. в Чернівцях, у сім'ї народного вчителя і українського письменника Дмитра Яковича Макогона, який в роки першої світової війни був січовим стрільцем і, як багато стрільців, поетом. Мати, Адольфіна Янішевська, жінка сильна і мужня, – німкеня за походженням. Саме батько був її першим учителем літератури, а його книжки початковою позакласною лектурою. Дитинство і юність письменниці пройшли у Чернівцях, у с. Лукавиці та Веренчанці.

Батько І. Вільде

Початкову освіту здобула вдома. Згодом вчилася у Чернівецькому ліцеї № 4 та гімназії в Станіславові (нині м. Івано-Франківськ). По закінченні гімназії навчалася на слов'янському відділі Львівського університету, але через матеріальні нестатки навчання не закінчила. Знайшла себе в журналістиці і почала писати перші твори.

Її творчий шлях охоплює кілька десятків років, а за цей час траплялося все: успіхи і невдачі, піднесення й спади, тривалі й тимчасові захоплення, суперечливі життєві та літературні віяння. Однак вона не належала до письменників, світогляд яких змінювався при кожному подуві вітру. Вона мала тверді принципи, яким не зраджувала.

Півстоліття промайнуло в неї у невсипущій праці, пошуках, розчаруваннях, злетах, сумнівах і перемогах. Для нас і наших внуків вона

залишила у вічне користування сотні новел, нарисів, публіцистичних статей і мініатюр. Так вона склала свій перший екзамен.

Першу літературну премію (1935р.) Товариства письменників і журналістів імені Івана Франка присудили І. Вільде за повісті «Метелики на шпильках», «Б'є восьма» та «Повнолітні діти».

За життя письменниці її твори вийшли двома п'ятитомними виданнями – у 1967-1968 рр. мовою оригіналу, а в 1968 р. – у перекладі російською. Ще один п'ятитомник з'явився по смерті авторки – у 1987 році. Крім того, побачили світ десятки окремих видань, у 1965 р. роман-епопея «Сестри Річинські» було відзначено Шевченківською премією. У романі головний герой стає священником. Як це часто буває в літературі описане у творі згодом якимось дивом переходить у реальне життя автора. Правнук Ірини Вільде Степан – син її онуки Даринки теж став священником, закінчивши навчання у Львівській духовній семінарії.

Перше чисте кохання Ірини Вільде стає поштовхом до написання автобіографічної повісті «Повнолітні діти». Герої цієї повісті – це герої її юнацьких чернівецьких років. Яюсь у листі до свого друга юності вона написала: «Я вирішила, коли почую, що наближаюся до неминучого кінця своєї дороги, спалити твої листи». Однак згаданий лист під заголовком «Тобі» письменниця ввела до своєї збірки «Окрушини».

Ірині Вільде, як і багатьом радянським людям, довелося пережити фашистську окупацію. В 1943 році у м. Станіславові було розстріляно її чоловіка – інженера Євгена Полотнюка, вона з двома синами на руках Яремою та Максимом змушена була переховуватись. Але знаходить у собі сили та бажання знову творити.

І. Вільде та її чоловік Є. Полотнюк

У післявоєнні роки стала лауреатом премії ім. Т. Г. Шевченка, очолювала правління Львівської письменницької організації, обиралася депутатом Верховної Ради УРСР, нагороджена орденами та Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР.

Після визволення західних областей України радянською армією переїхала до Львова. В неї був свій, особливий стиль, який вирізняв її від інших побратимів по перу. Любила Україну всім серцем, всією душею. Вона знала свою правду, про яку не могла говорити вголос у ті роки. Життєва сторінка її родини тісно пов'язана з ОУН. І. Вільде та її батько Дмитро Макогон декілька років провели в лавах цієї організації, за зв'язок із підпіллям постраждав чоловік письменниці, палким патріотом був син Максим. Вона часто повторювала : «Знаю тільки одне: любов до України вмере в мені з останнім моїм подихом».

У розквіті сил письменниця любила повторювати: «Я не живу, я танцюю життям і буду жити сто років!». Не судилося збутися цим словам. На схилі літ пам'ять дедалі частіше зраджувала їй, а згодом вона потерпала від

розсіяного склерозу. Часто могла вийти з дому і заблукати, забувала своє ім'я і адресу проживання. Коли письменниця зійшла з автобуса у Львові, не могла зрозуміти, де перебуває. Після цього хвороба закувала її в стінах квартири. В цьому ж 1982 році, 30 жовтня її не стало. Похована Ірина Вільде на Личаківському кладовищі у Львові.

Ірина Вільде вічно житиме у своїх літературних творах. Сьогодні про творчість Ірини Вільде говорять як про самобутнє явище української літератури.

Павло Загребельний вважав: «Велич Ірини Вільде у відстоюванні справедливості». Така її життєва позиція та літературний талант дали підставу ЮНЕСКО зарахувати її до числа знаменитих людей ХХ-го століття.

Свій другий екзамен перед історією Ірина Вільде склала також і увійшла в безсмертя.

Твори Ірини Вільде

Вільде, І. **Метелики на шпильках ; Б'є восьма ; Повнолітні діти** : повісті / Ірина Вільде ; [упоряд., передм. і ред. О. Баган ; післям. Н. Є. Полотнюк]. – Дрогобич : Відродження, 2009. – 487 с.

Три повісті Ірини Вільде «Метелики на шпильках», «Б'є восьма» і «Повнолітні діти» стали у свій час етапним явищем у розвитку модерного стилю в українській літературі. Це був свіжий струмінь психологізму, легкої грайливості слова, химерності образу, маніфест нової жіночності. Цикл є своєрідним «епосом Юности», художнім міфом про Чернівці, віконцем у ментальний світ західноукраїнської молоді міжвоєнної доби.

Вільде, І. **Життя тільки починається** / Ірина Вільде. – Львів, 1962. – 90 с. – (Бібліотека оповідань).

Вільде І. **Історія одного життя** / Ірина Вільде. – Львів : Вільна Україна, 1946. – 28, [1] с.

Оповідання видатної української письменниці, державної та громадської діячки Ірини Вільде (справжнє ім'я – Дарина Дмитрівна Макогон, 1907-1982) «Історія одного життя» було написано 1945 року. Через тонкий психологічний аналіз, оригінальний стиль і щирість почуттів у творі відбилосся те найголовніше, що хвилювало тогочасне суспільство. У реальних ситуаціях і побутових подробицях проступають яскраві людські характери, відкривається справжня індивідуальність і самоцінність людини.

Вільде І. **Кроки часу : Оповідання. Нариси** / І. Вільде. – Львів : Каменярь, 1979. – 207 с.

До книги увійшли оповідання і нариси, в яких письменниця в художній формі і з публіцистичною пристрастю змальовує долю жінки-трудівниці, показує розквіт її духовних сил в роки радянської влади. Вміщені в книзі твори пройняті ідеями радянського патріотизму, інтернаціоналізму, непримиренністю до наших ідейних ворогів.

Вільде І. **Наші батьки розійшлись** / Ірина Вільде. – Львів : Вільна Україна, 1946. – 40 с.

Оповідання письменниці «Наші батьки розійшлись» присвячено проблемі щастя жінки, її реалізації в суспільстві. Представлено перше видання твору, що побачило світ 1946 року у Львові.

Вільде І. **Незбагненне серце** / Ірина Вільде. – Львів: Каменярь, 1990. – 255 с.

До киги увійшли твори, написані в 30-х роках, на початку її творчого шляху, – оповідання, новели, етюди, публіцистика, спогади. І сьогодні, вони чарують філігранністю слова, легкістю стилю, уміння письменниці відображати найтонші порухи людської душі.

Вільде І. Оповідання / Ірина Вільде. – Київ : Держ. вид-во худож. літ., 1950. – 60 с.

До книги увійшли оповідання письменниці «Ланкова», «Кури», «Наймана сила», «Герлич», «Ольга Борисюкова». Розповіді Ірини Вільде про простих людей, їхні щоденні клопоти, звичайне життя з його дрібницями та переживаннями були й залишаються близькими, зрозумілими читачам. Ілюстрації до видання виконав художник Микола Глуценко.

Вільде І. Повісті та оповідання / Ірина Вільде. – Львів : Каменяр, 1983. – 231с.

До книги увійшли повісті та оповідання, що відображають споконвічну мрію трудящих Буковини, Західної України про соціальне та національне визволення, возз'єднання з Радянською Україною.

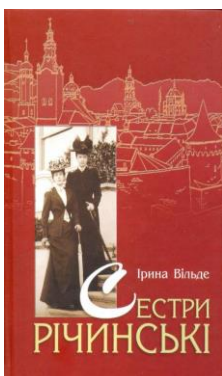
Вільде, І. Повнолітні діти : [роман] / Ірина Вільде. – [Київ] : Зелений Пес : [Гамазин], [2009]. – 414 с.

Дарка покохала. Серце переживає перше почуття, стукотить від самого дотику його руки, очікує кожного дня - і все так гарно, романтично. Але настав час дорослішати. Навчання у чужому місті, нові люди, проблеми, яких досі не знала. Благо, що рідне серце недалеко. Але тепер все не так, як удома. Місто, гімназія, справи – і вони навіть не бачаться. Ось таке воно повноліття? Чи витримає її кохання випробування дорослим життям? Чи збереже вона сокровенне?

Вільде І. Сватання : п'єса на одну дію, дві картини / Ірина Вільде. – Львів : Вільна Україна, 1950. – 19 с.

Представлено перше видання її п'єси «Сватання», що побачило світ 1950 року у Львові.

Вільде, І. Сестри Річинські : [роман] / Ірина Вільде. – [Львів] : Апріорі, 2011. – 1263 с. : портр.

Твір, за який авторка отримала Шевченківську премію 1965 року, став головним у її творчості і залишив нам епічне полотно України початку ХХ століття. Життя осиротілих дочок панотця Річинського цілком залежить від обставин – їх кидає з табору польських повстанців до лав борців за радянську Україну, і з буржуазного провінційного середовища до просвітянської інтелігенції. Проте, які б історичні зміни не відбувалися навкруги, жінка все одно залишається жінкою і прагне кохання, родинного щастя, дітей... Мабуть, в тому і полягає причина популярності роману, що за картинками класової боротьби, без яких його не допустили б до друку, ми бачимо справжні долі людей, правдиве життя тогочасної України.

Вільде І. Стежинами життя : оповідання / Ірина Вільде. – Львів : Вільна Україна, 1949. – 88 с.

До збірки ввійшли новели письменниці «Роман жениться», «Ольга Борисюкова», «Кури», «Терлич», «Ланкова», «Наймана сила» та «Стежинами життя...». У центрі розповідей Ірини Вільде – звичайне життя з його дрібницями та переживаннями, долі простих людей та її переплетіння з важливими подіями доби.

Вільде І. Ті з Ковальської : повість / Ірина Вільде. – Львів : Вільна Україна, 1947. – 96 с.

Представлено перше видання повісті письменниці «Ті з Ковальської», що побачило світ 1947 року у Львові. Обкладинку видання оформив художник Дмитро Гринець.

Життя та творчість Ірини Вільде

Бунтарки : нові жінки і модерна нація : есеї / [упоряд., наук. ред., передм. В. Агєсвої]. – Київ : Смолоскип, 2020. – 368 с. : портр.

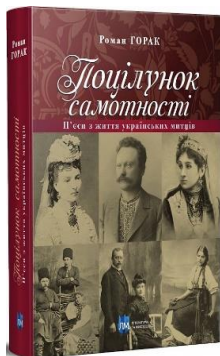
Перед вами книжка про справжніх бунтарок, українських письменниць другої половини XIX та початку XX століття – Марко Вовчок, Олену Пчілку, Уляну Кравченко, Ольгу Кобилянську, Лесю Українку, Ірину Вільде, Світлану Яблонську та ін. Дванадцять історій про життя та творчість найбільш знакових українських авторок, які активно порушували питання про статус та права жінки у своїх творах.

Вальо, М. З любов'ю до Ірини Вільде / М. Вальо // Дзвін. – 2010. – № 5/6. – С. 86-87.

Волинський К. П. Вільде Ірина // Українська літературна енциклопедія : в 5 т. / редкол.: І. О. Дзеверін (відповід. ред.) та ін. – Київ : УРЕ, 1988. – Т. 1 : А-Г. – С. 321-322.

Горак, Р. Поцілунок самотності : п'єси з життя українських митців / Роман Горак. – Львів : Література та мистецтво, 2021. – 648 с. : іл., портр.

П'єси у великообсяговій і масштабній творчості відомого прозаїка, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка та інших престижних літературних відзнак Р. Горака займають особливе місце. Тут представлено основний авторський доробок у цьому жанрі, що стосується зокрема останнього дня життя Каменяра «Туга за сонцем», «Картка любові» – діалог першої Франкової любові Ольги Рошкевич із собою ж, але вже літнього віку в заміжжі пані Озаркевич. Окрему групу складають драми про долі відомих українських жінок: любов Марії Заньковецької, Соломії Крушельницької та Марка Вовчка, любовні історії Ірини Вільде, Ольги Кобилянської, страдництва солістки А. Машкевич-Певної та письменниці Ольги Дучимінської та інше.

Горак, Р. Колиска її любові : [життєвий і творчий шлях Ірини Вільде (Дарки Макогон)] / Р. Горак // Дзвін : літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис. – 2008. – № 10. – С. 116–136.

Горак, Р. Кинути каменем : есеї про Ірину Вільде / Роман Горак. – Львів : Априорі, 2016. – 539 с. : фотоіл., портр.

До цього видання включено написані у різний час есеї львівського письменника Романа Горака «Таємниці Ірини Вільде», «Кинути каменем» та «Ота одвічна загадка любові», які відкривають для читача невідомий світ видатної української письменниці Ірини Вільде, котрій судилося жити в складних історичних умовах та який знайшов своє відображення на сторінках її творів.

Горак, Р. Її чоловік та його брат : [про укр. письм. І. Вільде] / Р. Горак // Дзвін : часопис. – 2015. – № 6. – С. 146-155.

Горинь, Б. Мої зустрічі з Іриною Вільде / Богдан Горинь // Дзвін : часопис. – 2007. – № 5/6. – С. 126-128.

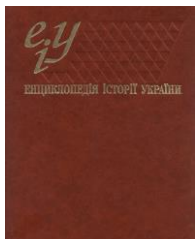

Горак, Р. Таємниці Ірини Вільди / Р. Горак // Дзвін : часопис. – 1995. – № 8. – С. 107-35.

Жацько, В. О. Вільде І. / В. О. Жацько // Український некрополь. – Київ, 2005. – С. 143.

Представлене видання є спробою каталогізації поховань відомих українців як на території України та країн СНД, так і на кладовищах зарубіжжя. Автор вказує дату і місце народження та смерті, наводить стислий життєпис діяча й точні координати місця поховання. Особливу увагу приділено поховальним звичаям українського народу.

Єфіменко Г. Г. Вільде Ірина // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій та ін. ; Ін-т історії України НАНУ. – Київ : Наукова думка, 2003. – Т. 1 : А - В. – С. 557-558.

Ковалів, Ю. Ірина Вільде. Кость Герасименко. Ігор Костецький. Олекса Плющ. Петро Карманський / Юрій Ковалів // Слово і Час. – 2018. – № 5. – С. 60-63.

Розповідається про творчість Ірини Вільде.

Максимів, О. Відновник львівського сходознавства : портрет орієнталіста Яреми Полотнюка / Ольга Максимів // Дивослово : наук.-метод. журнал. – 2021. – № 1. – С. 38-42.

У статті розповідається про сина письменниці Ірини Вільде – українського сходознавця, перекладача Ярему Полотнюка.

Мафтин, Н. В. У пошуках “GRAND” стилю : західноукраїнська та еміграційна проза міжвоєнного двадцятиліття / Наталя Мафтин. – Івано-Франківськ : ЛІК, 2011. – 336 с.

Проаналізовано творчість багатьох західноукраїнських письменників, вилучених раніше з історії української літератури, а також прозову спадщину цілої низки письменників-емігрантів.

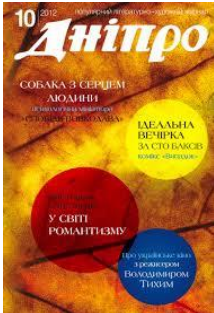
Мафтин, Н. В. Мала проза Ірини Вільде : неповторність індивідуального голосу / Наталя Мафтин; М-во освіти України, Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, Ін-т українознавства при Прикарпат. ун-ті ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ : Плай, 1998. – 114, [1] с.

Цю літературознавчу розвідку присвячено раннім творчим самовиявам знаного майстра української прози. Ще не постраждала від ідеологічного втручання праця І. Вільде 30-х рр. показова вправністю ліро-психологізму. глибиною розмислу над щастям, буттям людини. Особливо висвітлено генезу і проблематику новелістики письменниці, поетику сюжету і композиції її малої прози. Видання розраховане на всіх, хто цікавиться літературою і наукою про неї.

Мовна, М. Один фрагмент з людського життя... : листи Ірини Вільде до Лідії Бурачинської (1933-1939) / Маріанна Мовна // Дзвін : часопис. – 2017. – № 5. – С. 196-204.

З епістолярної спадщини Ірини Вільде.

Патрікеєва, Н. Щаслива зірка Ірини Вільде : життя в тезах / Наталія Патрікеєва // Дніпро : літературно-художній журнал. – 2012. – № 5. – С. 116-117.

Доля не минула її ласкою, але, тамуючи біль, вона зігрівала втомлені душі своїх читачів, кликала народ до боротьби і вірила в свою Україну самостійну і незалежну, омріяну та оплакану вічним патріотським серцем. Вона вміла прихилити до себе людей і не боялася впускати незнайомих у душу. Вона – Ірина Вільде, відома українська письменниця.

Попович, Ж. Ірина Вільде не була дикою / Жанна Попович // Дзеркало тижня. – 2006. – № 25. – 1-7 лип.

Про тернистий життєвий та творчий шлях Ірини Вільде.

«Сестер Річинських» Дарія Полотнюк писала чверть віку // Газета по-українськи. – 2007. – 1 листоп.

Скальська, У. Моє недавнє знайомство з Іриною Вільде / У. Скальська // Дзвін : часопис. – 2010. – № 5/6. – С. 85-89.

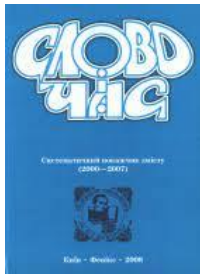

Старик, В. Ті, що були повнолітніми... : [про роман І. Вільде «Повнолітні діти»] / В. Старик // Дзвін : часопис. – 1997. – № 5-6. – С. 98-109.

Тарнашинська Л. Цілюща алхімія Ірини Вільде / Л. Тарнашинська // Дивослово. – 2010. – № 9. – С. 51-55.

У статті розповідається про творчість Ірини Вільде.

Харлан, О. Чернівецький текст у циклі повістей Ірини Вільде «Метелики на шпильках» / О. Харлан // Слово і час. – 2008. – № 2. – С. 27-32.

Вшанування пам'яті Ірини Вільде

Меморіальна таблиця Ірині Вільде на будівлі Літературного музею Прикарпаття в Івано-Франківську.

Меморіальна таблиця Дмитру Макогону та Ірині Вільде у Чернівцях.

Меморіальна таблиця на будинку на вулиці Кривоноса, 33 у Львові.

Меморіальна дошка Дмитру Макогону та Ірині Вільде на будинку Ходорівської школи №1.

Літературна премія імені Ірини Вільде, заснована у 2007 році.

Могила Ірини Вільде на Личаківському цвинтарі Львова.

У 1993 році вулиця (носила ім'я польського історика, професора Львівського університету Яна Птасьніка, а у 1946-1993 рр. – Марата, на честь французького революціонера) була названа на на честь української письменниці Ірини Вільде, яка жила, працювала та знайшла свій вічний спочинок у Львові.

. Львів, вул. Ірини Вільде,
фото М. Ляхович